

ZUR434 Metodologie mediálního výzkumu

Sylabus předmětu/ podzim 2018

Ukončení: zkouška

Počet kreditů: 8

Rozsah: 2/0

Garant: prof. PhDr. David Šmahel, Ph.D.

Kontakt: smahel@fss.muni.cz

Další vyučující: Mgr. Marína Urbániková, Ph.D., Mgr. et Mgr. Alena Macková, Ph.D., Mgr. et Mgr. Hana Macháčková, Ph.D.

Základní charakteristika:

Kurz je jednosemestrový, v rozsahu dvou hodin týdně.

Cíl kurzu:

Kurz si klade za úkol seznámit studenty se základními pojmy a koncepty metodologie mediálního výzkumu.

Požadavky:

Předmět je ukončen zkouškou – písemným testem. Písemný test bude obsahovat jednak znalostní otázky a jednak prověří schopnost studenta přemýšlet nad zadaným metodologickým problémem.

Osnova předmětu:

20.9 Úvodní hodina se posouvá o týden – probíhá zde setkání katedry s Mgr. studenty

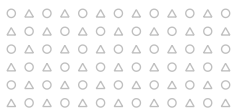
27.9 Vyučující: David Šmahel, Marína Urbániková

- 1. Úvod do kurzu. Představení sylabu. Podmínky absolvování. Motivace ke studiu metodologie výzkumu.**
- 2. Věda a vědecké poznání. Teorie vědy. Hlavní výzkumná paradigmatata sociálních věd. Mediální studia jako vědecká disciplína.**

Klíčová slova: lidské poznávání, rozdíly každodenního a vědeckého poznání, věda, výzkum, metoda, metodologie, základní otázky vědy, specifika a limity sociálních věd v porovnání s přírodními vědami, kauzalita, objektivita sociálně-vědního poznání, teorie vědy (pozitivismus, Popper a falibilismus, Kuhn a vědecké revoluce, Feyerabend a „anything goes“), hlavní výzkumná paradigmatata sociálních věd (pozitivismus, konstruktivismus/interpretativní přístupy, kritický realismus), mediální studia, jejich místo v systému věd, jejich hlavní výzkumná paradigmatata

- Povinná literatura:
 - * Bryman, A. 2012. Social Research Methods. Oxford: Oxford University Press. Kap. 2.: Social Research Strategies, str. 18-43.
- Doporučená literatura:
 - Babbie, E. 2001. The Practice of Social Research. Belmont, CA: Wadsworth. Kap. 1.: Human Inquiry and Science, str. 16-39.
 - Deacon, D. et al. (1999): Researching Communications. A practical guide to methods in media and cultural analysis. London: Arnold. Kap. 1: Approaching research, str. 1-13
 - Descartes, R. (1992): Rozprava o metodě. Praha: Svoboda.
 - Disman, M. (1993): Jak se vyrábí sociologická znalost. Praha: Karolinum. Kap. 1 „Jak se dělá věda“, str. 11-30.
 - Fay, Brian (2002): Současná filozofie sociálních věd. Multikulturní přístup. Kap. 10: Můžeme jiným rozumět objektivně? Str. 237-260.
 - Weber, M. (1998): Metodologie, sociologie a politika. Praha: Oikumene. Kap. 1: „Objektivita sociálněvědního a sociálněpolitického poznání“, str. 7-63.
 - Creswell, John W. (2003): Research Design. Qualitative, Quantitative and Mixed Methods and Approaches. Second Edition. London: SAGE. Kap. 1: A Framework for Design, str. 1-12.
 - Feyerabend, P. K. (2001): Rozprava proti metodě. Praha: Aurora.
 - Hollis, M. 2011. The philosophy of social science. An introduction. Cambridge: Cambridge University Press.
 - Jarvie, I. a Zamora Bonilla, J. P. (2011). The SAGE handbook of the philosophy of social sciences. London: SAGE.
 - Jensen, K.B. (2002): The social origins and uses of media and communication research. In: Jensen, Klaus Bruhn (2002): A handbook of media and communication

research :qualitative and quantitative methodologies. London: Routledge, str. 273-293.

- Kuhn, T. S. (1997): Struktura vědeckých revolucí. 1. vyd. Praha: OIKOYMENH.
- Volek, J., Jiráček, J. a Köpplová, B. 2006. Mediální studia: východiska a výzvy. Mediální studia, Praha: Syndikát novinářů ČR, I., 1., od s. 12-25.

4.10 Vyučující: Marína Urbániková

3. Logika a design sociálně-vědného výzkumu.

Klíčová slova: účel výzkumu (explorativní, deskriptivní, explanační), použití výzkumu, časová dimenze výzkumu, logika výzkumu (dedukce, indukce), návrh a projekt empirického výzkumu, výzkumné téma, výzkumný problém, cíl výzkumu, kontext výzkumu, práce s literaturou, volba výzkumné strategie, výzkumné otázky, výzkumné hypotézy, operacionalizace, konceptualizace, indikátory

- Povinná literatura:
 - * Blaikie, Norman. 2000. Designing Social Research. Cambridge: Polity Press. Kap. 1.: Preparing Research Proposals and Research Designs, str. 12-34.
- Doporučená literatura:
 - Babbie, E. (1979): The Practice of Social Research. Second Edition. Belmont: Wadsworth Publishing Company. Kap. 5: Conceptualization and Measurement, str. 115-137, a kap. 6: Operationalization, str. 138-165.
 - Blaikie, N. 2000. Designing Social Research. Cambridge: Polity Press. Kap. 3.: Research Questions and Objectives, str. 58-71, kap. 5.: Concepts, theories, hypothesis and models, str. 128-182.
 - Davies, M.M. – Mosdell, N. (2006): Practical Research Methods for Media and Cultural Studies. Making People Count. Athens: University of Georgia Press. Kap. 2: What is your research question? Str. 17-32.
 - Disman, M. (1993): Jak se vyrábí sociologická znalost. Praha: Karolinum. Kap. 4 „Jak si nakreslit plán“, str. 73-90.
 - Vaus, D.A. de. (1998): Surveys in social research. London: UCL Press. Kap. 2: Theory and social research, str. 11-26, kap. 3: Formulating and clarifying research questions, str. 27-44, a kap. 4: Developing indicators for concepts, str. 47-53.

11.10 Vyučující: Marína Urbániková

4. Přehled hlavních kvantitativních, kvalitativních a smíšených výzkumných technik. Výběr vzorky, validita, reliabilita.

Klíčová slova: kvantitativní, kvalitativní a smíšený výzkum, metodologická triangulace, základní výzkumné metody a techniky, základní a výběrový soubor, parametr, statistika, reprezentativita, náhodný výběr (prostý náhodný výběr, systematický výběr, náhodný stratifikovaný výběr, vícestupňový náhodný výběr), nenáhodný výběr (technika sněhové koule, teoretický výběr, výběr typických případů, výběr kritických případů, účelový výběr), velikost vzorku, validita, reliabilita

- Povinná literatura:

- * Hendl, J. (2005): *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál. Kap. 2.: *Kvalitativní, kvantitativní a smíšený výzkum*, str. 45-63.
- * Deacon, D. et al. (1999): *Researching Communications. A practical guide to methods in media and cultural analysis*. London: Arnold. Kap. 3: *Selecting and Sampling*, str. 40-61.
- Doporučená literatura:
 - Babbie, E. (1979): *The Practice of Social Research*. Second Edition. Belmont: Wadsworth Publishing Company. Kap. 2: *Social Scientific Inquiry*.
 - Blaikie, Norman (2000): *Designing social research :the logic of anticipation*. Cambridge: Polity Press. Kap. 7 „*Methods for Answering Research Questions*“, str. 227-246.
 - Creswell, John W. (2003): *Research Design. Qualitative, Quantitative and Mixed Methods and Approaches*. Second Edition. London: SAGE. Kap. 1: *The Selection of a Research Design*, str. 3-21. Kap. 9: *Quantitative Methods*, str. 153-175.
 - Deacon, D. et al. (1999): *Researching Communications. A practical guide to methods in media and cultural analysis*. London: Arnold. Kap. 3: *Selecting and Sampling*, str. 40-61
 - Disman, M. (1993): *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum. Kap. 6 „*Jak se to vlastně dělá*“, str. 120-138.
 - Silverman, David (2005): *Ako robiť kvalitatívny výzkum. Praktická príručka*. Bratislava: Ikar. Kap. 1 „*Čo je kvalitatívny výzkum?*“, str. 13-25.
 - Riffe, D. – Lacy, S. – Fico, F.G. (2005): *Analyzing Media Messages. Using Quantitative Content Analysis in Research*. Lawrence Erlbaum Associates Publishers: New Jersey. Kap. 7: *Validity*. Str. 156-172.

18.10 Vyučující: Marína Urbániková

5. Survey. Obsahová analýza

Klíčová slova: survey, použitelnost techniky, omezení, formy distribuce, typy otázek, rizika zkreslení, konstrukce dotazníku, škálovací techniky, kritika survey, obsahová analýza (OA), možnosti aplikace OA, historie OA v mediálním výzkumu, design, výběr výzkumného souboru pro OA, formy obsahu a typy jednotek v OA, validita a reliabilita v OA, kritika OA

- Povinná literatura:
 - Vaus, D.A. de. (1998): *Surveys in social research*. London: UCL Press. Kap. 1.: *The Nature of Surveys*, str. 3-10.
 - Scherer, H. (2004) „*Úvod do metody obsahové analýzy*“, in Schulz, W. et al. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Nakladatelství Karolinum.
- Doporučená literatura:
 - Bell, P. (2001): *Content Analysis of Visual Images*. In: Leeuwen, T. v. – Jewitt, C. (eds.): *Handbook of Visual Analysis*. London: Sage, str. 10-31.
 - Bryman, Alan. (2001): *Social research methods*. Oxford : Oxford University Press. Kap. 7 „*Asking Questions*“, str. 142-156.
 - Davies, M.M. – Mosdell, N. (2006): *Practical Research Methods for Media and*

- Cultural Studies. Making People Count. Athens: University of Georgia Press. Kap. 6: Instrument Design: the Questionnaire, str. 78-98.
- Deacon, D. et al. (1999): Researching Communications. A practical guide to methods in media and cultural analysis. London: Arnold. Kap. 4: Asking Questions, str. 81-112.
 - Disman, M. (1998): Jak se vyrábí sociologická znalost. Praha: Karolinum. Kap. 7.: Kulhavý poutník, str. 139-177.
 - Groves, Robert M. (2004): Survey methodology. Hoboken, NJ : J. Wiley.
 - Neuendorf, K. A. (2002): The content analysis guidebook. London: SAGE. Kap. 2.: Milestones in the history of the content analysis, str. 27-40. Kap. 4 „Message units and sampling“, str. 71-94. Kap. 8 „Results and Reporting“, str. 167-182.
 - Riffe, D. – Lacy, S. – Fico, F.G. (2005): Analyzing Media Messages. Using Quantitative Content Analysis in Research. Lawrence Erlbaum Associates Publishers: New Jersey. Kap. 1: Introduction, str. 4-9. Kap. 3: Designing a Content Analysis, str. 40-62. Kap. 4: Measurement, str. 64-82

25.10 Vyučující: Hana Macháčková

6. Experiment v mediálním výzkumu.

Klíčová slova: typy experimentálních designů; manipulace s nezávislou proměnnou; experimentální a kontrolní skupina; porovnatelnost skupin; kontrola vnitřních a vnějších podmínek; reliabilita experimentů; interní a externí validita experimentů – zajištění a ohrožení; krátkodobé a dlouhodobé účinky; typy zkreslení a chyb; etické aspekty experimentů.

Povinná literatura:

- Goodwin, C. J. (2008). *Research in Psychology: Methods and Design*. 5. ed. NJ: Wiley & Sons Inc. Kap. 5: Introduction to Experimental Research (s. 161-194) a Kap. 6: Control problems in Experimental Research (s. 195-231).

1.11 Čtecí týden – výuka neprobíhá

8.11 Vyučující: Hana Macháčková

7. Etika v mediálním výzkumu. Publikování a prezentace výsledků výzkumu.

Klíčová slova: základní etické problémy; oblasti, na které je nutno si dát pozor; různé perspektivy a priority etického uvažování v návaznosti na cílech a charakteru výzkumu; zásady výzkumné etiky v jednotlivých fázích výzkumu – od výzkumné otázky až k publikacím a implikacím.

Povinná literatura:

- The Ethics of Social Research. Hesse-Biber, S. N. (2010). In *The Practice of Qualitative Research*. Sage.

Doporučená literatura:

- The Belmont Report: Ethical Principles and Guidelines for the Protection of Human Subjects of Biomedical and Behavioral Research, The National Commission for the Protection of Human Subjects (1979), WWW: <http://www.hhs.gov/ohrp/policy/belmont.html>
- Mith, Deborah. (2003) Five principles for research ethics, APA, WWW: <http://www.apa.org/monitor/jan03/principles.aspx>

Internet research ethics, Ess, Ch. M. (2012) in *Oxford Handbook of Internet Psychology*

15.11 Vyučující: Alena Macková

8. Kvalitativní výzkum a konstruktivistické paradigma

Klíčová slova: nelinearita kvalitativního výzkumu; specifika kvalitativního výzkumu: výzkumný cíl, teoretická hypotéza a role teorie v kvalitativním výzkumu, výzkumné otázky, druhy dat a jejich zpracování, kritéria kvality; standardizace kvalitativního výzkumu, principy triangulace a sebereflexe; paradigmatické usazení kvalitativního výzkumu: ontologické a epistemologické předpoklady konstruktivismu, subjektivita a objektivita výzkumu, úloha výzkumníka

Povinná literatura:

- design kvalitativního výzkumu: Creswell, J.W. and Poth, C.N.. 2016. *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches*. Thousand Oaks – London – New Delhi: SAGE Publications, pp. 35-51.

Doporučená literatura:

- budování kvalitativního výzkumného designu (včetně praktických připomínek a příkladů): Lewis, Jane – Ritchie, Jane (eds.). 2003. *Qualitative research practice: a guide for social science students and researchers*. London: SAGE Publications, pp. 47-108.
- znovu promyšlení výzkumného projektu; představení autoetnografie jako inspirativní metody kvali výzkumu: Ellis, Carolyn – Bochner, Arthur R. 2003. „Autoethnography, Personal Narrative, Reflexivity Researcher as Subject“. In Denzin, Norman – Lincoln, Yvette S (eds.). 2003. *Collecting and interpreting qualitative materials*. Thousand Oaks: SAGE Publications, pp. 199-258.
- znovu návrh výzkumu, nejpodrobněji (promyšlený návrh výzkumu je základním, ač mnohdy podceňovaným předpokladem úspěšné/obhajitelné/zjištěními přínosné analýzy): Punch, Keith. 2008. *Úspěšný návrh výzkumu*. Praha: Portál.
- krátká a přehledná rekapitulace dějinně proměnlivých způsobů uvažování o metodologii (včetně paradigm wars/science wars: Tashakkori, Abbas - Teddlie, Charles. 1998. *Mixed methodology: combining qualitative and quantitative approaches*. Thousand Oaks, CA.: SAGE Publications, pp. 3 – 19.
- ontologie a epistemologie; srozumitelně napsaný výčet filozofických dilemat spojených s úvahami o metodologii vědy: Johnson, Burke - Gray, Robert. 2010. „A history of philosophical and theoretical issues for mixed methods research“. In:

- Tashakkori, Abbas; Teddlie, Charles (eds.) 2010. Sage handbook of mixed methods in social and behavioral research. Thousand Oaks, CA.: SAGE Publications, pp. 69 – 94.
- o objektivita a subjektivita v sociálním výzkumu, argumentačně propojeno s historickou situací a přisuzovaným smyslem sociálních věd: Hammersley, Martyn. 2000. Taking Sides in Social Research: Essays on Partisanship and Bias. London and New York: Routledge, pp. 1-15.
 - o objektivita sociálně-vědného výzkumu a znejistující předpoklady postmodernismu, poststrukturalismu: Lather, Patti. 1993. „Fertile Obsession: Validity after Poststructuralism.“ In The Sociological Quarterly 34 (4): 673-693.
 - o kritéria kvality kvali výzkumu: Creswell, J.W. and Poth, C.N.. 2016. Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches. Thousand Oaks – London – New Delhi: SAGE Publications, pp. 135-138, 201-221.

22.11 Vyučující: Alena Macková

9. Data a jejich sběr v kvalitativním výzkumu

Klíčová slova: zdroje dat kvalitativního výzkumu: literární rešerše, rozhovory, pozorování, dokumenty, zápisníky a terénní poznámky (research diaries, methodological journals); konceptualizace: metodologické převedení teoretických konceptů do aplikovatelné/zkoumatelné podoby; rozhovory: příprava, realizace, reflexe a debriefing, transkripce a archivace.

Povinná literatura:

- o jak pracovat s výzkumnými rozhovory, jaké interpretace z nich principiálně vyvozovat a jak ve vztahu k nim přemýšlet o teorii a empirii: Wengraf, T.. 2001. Qualitative Research Interviewing: Biographic Narrative and Semi-Structured Methods.: Sage, pp. 2-15, 51-59.
- o Hendl, J. 2005. Kvalitativní výzkum. Praha: Portál. Kapitola „Metody získávání dat,“ s. 161-206.

Doporučená literatura:

- o funkce literární rešerše v sociálněvědném výzkumu a velmi důkladný, přitom srozumitelný popis, jak a proč s ní pracovat: Hart, Chris. 1998. Doing a Literature Review: Releasing the Social Science Research Imagination. London - Thousand Oaks: SAGE Publications.
- o memo-writing, research diaries, methodological journal – jak a proč si zapisovat průběh výzkumu a zvažované, byť finálně zavržené interpretace a nápady: Charmaz, K.. 2014. Constructing Grounded Theory. London - Thousand Oaks - New Delhi: SAGE Publications, pp. 72-95.
- o typy dat v kvalitativním výzkumu a jejich zpracování: Ryan, G. W., Russell, B. 2003. Data Management and Analysis Methods. Pp. 259-309 in Denzin, N., Lincoln, Y. S. (eds.). Collecting and interpreting qualitative materials. Thousand Oaks: SAGE

Publications.

- znovu enumerace zdrojů dat v kvalitativním výzkumu, popis specifík jejich použití a způsobů interpretace: Hodder, I. 2003. The Interpretation of Documents and Material Culture. Pp. 155-175 in Denzin, N., Lincoln, Y. S. (eds.). Collecting and interpreting qualitative materials. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- nahrávání, transkripce a archivace: Creswell, J.W. and Poth, C.N.. 2016. Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches. Thousand Oaks – London – New Delhi: SAGE Publications, pp. 135-138, 142-143.
- kombinace teoretických i praktických poznámek k terénnímu výzkumu, vedení hloubkových rozhovorů a focus groups: Lewis, Jane – Ritchie, Jane (eds.). 2003. Qualitative research practice: a guide for social science students and researchers. London: Sage, pp. 109-198.
- rozdíly a podobnosti v postupu kvali výzkumu a entometodologie: Have, P.T.. 2004. Understanding Qualitative Research and Ethnomethodology.: Sage.

29.11 Vyučující: Alena Macková

10. Základní přístupy a analýza dat v kvalitativním výzkumu

Klíčová slova: základní přístupy – případové studie, etnografický výzkum, zakotvená teorie, narativní analýza, fenomenologická analýza, diskurzivní analýza; kvalitativní metody analýzy dat; doporučený postup analýzy, na co se soustředit; opakované čtení, zkoušení a přebírání interpretací;

Povinná literatura:

- časté chyby v interpretaci v kvali výzkumu, na příkladu diskurzivní analýzy: Antaki, C., Billig, M., Edwards, D., Potter, J., 2003, "Discourse Analysis Means Doing Analysis: A Critique Of Six Analytic Shortcomings", Discourse Analysis Online, 1 (1) [<http://www.shu.ac.uk/daol/previous/v1/n1/index.htm>]
- Hendl, J. 2005. Kvalitativní výzkum, Praha: Portál. Kapitoly „Metody vyhodnocování a interpretace.“ s. 223-270; „Základní přístupy kvalitativního výzkumu,“ s. 103-144.

Doporučená literatura:

- inspirace z hermeneutiky a skvělé převedení jejich filozofických východisek a žargonu do pole sociálněvědného výzkumu: Bell, Alan. 2011. „Re-constructing Babel: Discourse analysis, hermeneutics and the Hermeneutic Arc.“ In Discourse Studies, 13 (5): 519-568.
- interpretace focus groups: Krzyzanowski, Michal. 2008. „Analyzing Focus Group Discussions“. In Wodak, Ruth – Krzyzanowski, Michal (eds.). 2008. Qualitative discourse analysis in the social sciences. New York : Palgrave Macmillan, p. 162-181
- postup konverzační analýzy: Clayman, Steven – Heritage, John. 2002. „Basic ground rules: taking turns and "doing" news interview talk“. In Clayman, Steven – Heritage, John. 2002. The news interview: journalists and public figures on the air. Cambridge: Cambridge university press, pp. 95-149.

- postup korpusové analýzy: Mautner, Gerlinde. 2002. „Analyzing Newspapers, Magazines and Other Print Media“. In Wodak, Ruth – Krzyzanowski, Michal (eds.). 2008. Qualitative discourse analysis in the social sciences. New York : Palgrave Macmillan, pp. 30-53.
- postup kritické analýzy metafor: Goatly, Andrew. 2007. „Introducing metaphor“. In Goatly, Andrew. 2007. Washing the brain - metaphor and hidden ideology. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company

6.12 Vyučující: David Šmahel

11, 12: Specifika kvantitativního a kvalitativního sběru dat na internetu

Klíčová slova: internet jako nástroj zkoumání; online survey; výběr vzorku a reprezentativita online; problém online surveys – nevyplněné odpovědi a „response rate“; design online dotazníku; smíšené výzkumné metody; etika v online dotazování; praktické aspekty tvorby online dotazníků; nová média v online kvalitativním výzkumu; online rozhovory (synchornní, asynchronní); hledání respondentů online; specifika online interakce; etické aspekty online kvalitativního výzkumu; ukázka procesu online výzkumu a jeho kódování.

Povinná literatura:

- Complementary Explorative Data Analyses: The Reconciliation of Quantitative and Qualitative Principles, Sudweeks, F., Simoff, S. J. (1999) in *Doing Internet Research*, pp. 29-55
- Overview: Online Surveys, Vehovar, V., Manfreda, K. L. (2008). *The SAGE Handbook of Online Research Methods*. str. 177 – 194
- Internet-based Interviewing, O'Connor, H., Madge, D., Shaw, R., Wellens, J. (2008). *The SAGE Handbook of Online Research Methods*. str. 271 – 289

Doporučená literatura:

- Internet Survey Software Tools, Kaczmirek, L., (2008). *The SAGE Handbook of Online Research Methods*. str. 236 – 254
- Hewson, C. et al. (2003). *Internet Research Methods: A Practical Guide for the Social and Behavioural Sciences*. London: Sage.
- Fricker, S. et al. (2005) An Experimental Comparison of Web and Telephone Surveys. *Public Opinion Quarterly*, 370-392.
- SECTION 4: The Internet Survey. In Fielding, N., Lee, R. M., Blank, G. (2008) *The SAGE Handbook of Online Research Methods*. str. 236 – 254
- SECTION 5: Virtual Ethnography. In Fielding, N., Lee, R. M., Blank, G. (2008) *The SAGE Handbook of Online Research Methods*. str. 236 – 254

13.12 David Šmahel

13. Shrnutí všech témat, reflexe předmětu.

V závěrečném semináři se pokusíme shrnout a propojit probíraná témata do smysluplného celku. Proběhne také reflexe celého předmětu.

